

Vårdhygien Skåne

Godkänt datum 2026-04-07
Godkänd av Medicinskt sakkunnig
Version 5.0

Grundläggande vårdhygieniska rutiner i slutenvård

Innehållsförteckning

Grundläggande vårdhygieniska rutiner i slutenvård	1
Ändringar sedan föregående version	4
Introduktion	4
Vårdrelaterade infektioner	4
Basala hygienrutiner och klädregler	5
Skyddsutrustning	5
Personlig skyddsutrustning	5
Personalinfektioner	5
Smittvägar	6
Bedömning av smittrisk och vårdplacering	6
Vårdplaceringsbegrepp	7
Isoleringsvård	7
Enkelrumsvård	7
Samvård	7
Patientnära hygienrutiner	7
Hygienrutiner för patienten	7
Måltider	7
Hygienrutiner för besökare	8
Lokaler ytor och inredning	8
Avfall	8
Tvätt	9
Tvätthantering av patientens privata kläder	9
Patienttransport	9
Städning, rengöring och desinfektion	9
Rengöringsprodukter och desinfektionsmedel	9
Punktrensning	10
Punktdesinfektion	10
Daglig städning	10
Slutlig städning	10
Slutlig smittstädning	10

Medicinteknisk produkt.....	11
Renhetsnivåer	11
Aseptiskt arbetssätt.....	11
Material och förrådshantering	12
Förpackningstyper	12
Avemballering	12
Förrådshållning.....	13
Närförråd	13
Rengöring och desinfektion av förråd	13
Desinfektionsrum (sköljrum)	14
Diskdesinfektor	14
Spoldesinfektor.....	15
Gemensamt för disk- och spoldesinfektorer.....	15
Flerdosläkemedel	15
Tvättställshygien	16
Legionella.....	16
Växter och blommor i vårdmiljö	16
Referenser.....	16

Ändringar sedan föregående version

Dokumentet har genomgått betydande förändringar, inklusive tillägg och omstruktureringar.

Introduktion

I hälso- och sjukvårdslagen och tandvårdslagen finns ett uttalat krav på att vården ska vara av god hygienisk standard. En god hygienisk standard berör alla inom hälsovård, sjukvård och omsorgsverksamhet. De som omfattas är både vård- och omsorgstagare, personal, närstående och besökare. Goda grundläggande hygienrutiner i kombination med noggrann städning samt rengöring av utrustning är nödvändigt för att förhindra spridning av smittor inom vården. Den fysiska miljön ska också vara utformad på sådant sätt att risken för smittspridning minimeras. Vårdgivaren ska vidta alla åtgärder som behövs för att uppnå detta. All vårdpersonal ska ha grundkunskap om vårdhygien samt tillgång till vårdhygienisk expertis.

De rutiner som beskrivs i detta dokument syftar till att förebygga smittspridning och uppkomst av vårdrelaterade infektioner. Rutinerna ska alltid tillämpas vid vård, behandling och undersökning. Innehållet baseras på Vårdhandboken, dokument från Svensk Förening för Vårdhygien (SFVH) samt dokument och föreskrifter från Socialstyrelsen.

För vissa specifika smittämnen krävs ytterligare vårdhygieniska åtgärder som komplement till de grundläggande rutinerna. För dessa finns separata dokument på [Vårdhygiens hemsida](#) samt [Infektionsmanual – snabbguide för slutenvård](#).

Vårdrelaterade infektioner

En vårdrelaterad infektion (VRI) är en infektion som uppkommer hos en person under slutenvård eller till följd av diagnostik, behandling eller omvårdnad inom övrig vård och omsorg och är den vanligaste vårdskadan i Sverige. Vanliga VRI är urinvägsinfektioner, pneumonier och postoperativa sårinfektioner. Närmare 57 000 vuxna patienter på svenska sjukhus drabbas varje år av VRI av varierande allvarlighetsgrad. 30-50% av dessa hade troligen kunnat undvikas. I cirka 1300 fall per år, bidrar VRI till att patienten avlider. De viktigaste åtgärderna för att förebygga VRI är en god följsamhet till basala hygienrutiner, bedömning av riskfaktorer, korrekt vårdplacering samt städning i vårdmiljö (1).

Verksamheten bör säkerställa att det finns goda möjligheter att hålla avstånd mellan alla personer som vistas i verksamhetens lokaler. Det gäller lokaler för vård, administration, personalrum och omklädningsrum.

Basala hygienrutiner och klädregler

[Basal hygien i vård och omsorg](#) enligt SOSFS 2015:10 och [Region Skånes regler för basal hygien och arbetskläder vid patientnära arbete](#) ska alltid följas oberoende av vårdgivare och vårdform och om det finns en känd smitta eller inte. Basala hygienrutiner ska tillämpas vid undersökning, vård och behandling eller annan direktkontakt med patient.

Syftet med basala hygienrutiner och klädregler är att förhindra smittöverföring från personalens händer och kläder. Tvättställ med flytande tvål och handdesinfektionsmedel, samt handskar och plastförkläden, ska finnas lättillgängligt för att säkerställa att basala hygienrutiner kan följas.

Skyddsutrustning

Skyddsutrustning i vården omfattas av olika regelverk.

- Regelverk för personligt skydd [AFS 2023:11](#) och förordningen (EU) [2016/425](#) avser den skyddsutrustning personal kan behöva använda i situationer för att förebygga risker för ohälsa och olycksfall i arbetet och uppnå en tillfredställande arbetsmiljö.
- Regelverket för medicinteknisk produkt (MDR) [2017/745](#).

Viss skyddsutrustning omfattas av båda regelverken. Det gäller sådan utrustning som används enligt basala hygienrutiner SOSFS 2015:10 och samtidigt utgör personlig skyddsutrustning för att förebygga ohälsa och olycksfall (2).

Personlig skyddsutrustning

Personlig skyddsutrustning kan exempelvis vara visir eller skyddsglasögon, vätskeavvisande munskydd eller andningsskydd, vilket bör finnas lättillgängligt. Personlig skyddsutrustning ingår inte i reglerna om basala hygienrutiner. För mer information, se [Munskydd och andningsskydd](#).

Personalinfektioner

Personalinfektioner se Vårdhandbokens kapitel [Personalinfektion inom Hälso- och sjukvård](#). På Region Skånes intranät finns även [Vägledning – misstänkt eller konstaterad smitta bland arbetstagare](#) fastställd av Regiondirektören.

Smittvägar

Spridning av smitta sker på olika sätt, genom olika smittvägar, från en smittkälla till en mottaglig person. Smittvägen kan skilja sig åt mellan smittämnen och ibland kan flera olika smittvägar vara vanliga för samma slags smittämne.

Kontaktsmitta

Smittämnen som överförs via fysisk kontakt med smittkällan, till exempel via kontakt med ett smittförande material eller från en smittad person till en annan person (direkt kontaktsmitta). Kontaktsmitta kan även ske via något föremål eller yta som varit i kontakt med smittkällan (indirekt kontaktsmitta).

Luftvägssmitta

Smittämnen som överförs via luft, till exempel genom inandning av smittämne eller genom att smittämne landar på slemhinnor (tidigare benämnt droppsmitta). Risken för smitta via luft varierar mellan smittämnen och situation. Samtliga vanliga virusorsakade luftvägsinfektioner anses i de flesta fall innebära en låg risk för smitta via luft. När låg risk föreligger är munskydd och eventuellt visir/skyddsglasögon ofta tillräckligt skydd vid kortare vårdkontakter, medan andningsskydd kan vara adekvat vid längre vistelser på patientrummet. När hög risk för smitta via luft förekommer (framförallt tuberkulos, mässling, vattenkoppor) krävs i de flesta fall andningsskydd och särskild ventilation av vådrummet.

Blodsmitta

Smittämnet överförs via blod eller slemhinnor, exempelvis genom sexuell kontakt eller via stickande och skärande föremål. HIV, hepatit B och hepatit C är exempel på smittämne som sprids via blod.

Bedömning av smittrisk och vårdplacering

Bedöm kontinuerligt alla patienter om de har ökad risk för att sprida smitta och ökad mottaglighet att bli smittad vilket kan leda till en VRI och smittspridning. Ju fler riskfaktorer patienten har desto högre prioritering för enkelrum och/eller egen toalett, som exempel, patient med diarré ska ha eget rum med egen toalett. Bedöm också verksamhetsberoende riskfaktorer för smittspridning som överbeläggning, brist på enkelrum och toalett.

Vårdplacera patienten utifrån förekomst av riskfaktorer. Se [Riskfaktorer hos patienter och åtgärder för att förebygga smittspridning](#).

Se film [Riskfaktorer för smitta](#).

Vårdplaceringsbegrepp

Isoleringsvård

Isoleringsvård innebär vård på eget rum med egen toalett och helst egen dusch. Patienten vistas på rummet och får inte vara i gemensamma utrymmen.

Enkelrumsvård

Enkelrumsvård innebär vård på eget rum med egen toalett och helst egen dusch. Vistelse i gemensamma utrymmen kan övervägas om patienten kan upprätthålla god handhygien, vid behov bör man erbjuda patienten hjälp. Läckande riskfaktorer ska åtgärdas eller bandageras.

Samvård

Samvård innebär att vådrum och hygienutrymme kan delas med andra patienter.

Det kan uppstå behov av att justera vådrumsplaceringen under vårdtillfället, beroende på patientens tillstånd och eventuella nytillkomna riskfaktorer. Vid behov, samråd med Vårdhygien.

Patientnära hygienrutiner

Hygienrutiner för patienten

Informera patienten om att

- skor rekommenderas för uppegående patienter. Genom att undvika förflyttning barfota eller enbart med strumpor minimeras risken att föroreningar från golv tas med upp i patientens säng.
- utföra handdesinfektion vid utprovning av material samt vid användning av till exempel träningsredskap
- utföra en god handhygien särskilt efter toalettbesök samt före måltider. Hjälp patienten vid behov.
- endast använda den toalett på avdelningen som anvisats
- tala om för vårdpersonal om hen får luftvägssymtom, diarré eller kräkningar
- följa host- och nysetikett till exempel med hjälp av [Hostetikettaffisch](#).

Måltider

- Självservering är olämpligt ur ett vårdhygieniskt perspektiv

- Vid isoleringsvård intas måltider på rummet
- Vid enkelrumsvård kan patienten efter individuell bedömning inta sina måltider i gemensam matsal
- Flödet i diskhanteringen ska alltid vara säker och bryta smittvägar oavsett kännedom om smittsamhet eller inte

Hygienrutiner för besökare

- Besökare bör inte ha pågående infektioner
- Uppmana besökare att desinfektera händerna före och efter besök
- Vid besök till patienter som isoleringsvårdas begränsas besöket till vådrummet
- Vid utbrottsituationer kan besök behöva anpassas utifrån smittämne och verksamhetens förutsättningar att begränsa smittspridning. Vid behov kontakta Vårdhygien för vägledning.

Lokaler ytor och inredning

- Möbler/inredning ska ha helt ytskikt, vara klädda i ett material som är lätt att rengöra och tål desinfektionsmedel
- Förvaring på golvytor och ovanpå skåp ska undvikas för att minska risken för kontamination av materialet och underlätta städningen
- Ytor och material som personal och patient har varit i kontakt med desinfekteras mellan varje patient, exempelvis säng, madrass, kudde, avlastningsytor och undersöknings- och träningsmaterial. Ytdesinfektionsmedel och torkdukar ska finnas lättillgängligt. I träningslokaler kan det vara lämpligt att ytdesinfektionsmedel och torkdukar även finnas lättillgängligt för att patienter ska få möjlighet att rengöra och desinfektera träningsutrustningen.
- Kontroll av kudde, madrass och överdrag ska ske enligt [Regional riktlinje](#)
- Draperier ska inte användas i rum där vård bedrivs. Om behov finns kan de ersättas med avtorkbar vikkvägg. Duschdraperi bör ersättas av avtorkbar duschkvägg.
- Rutin för rengöring och desinfektion av leksaker ska finnas. Se Vårdhandbokens kapitel för leksaker [Regelbunden städning](#).

Avfall

Inom Region Skåne finns en regional riktlinje för [avfallshantering](#). Externa vårdgivare förhåller sig till verksamhetens och kommunens riktlinjer. För specifika smittämnen och bedömning avseende riskavfall se [Infektionsmanual – snabbguide för slutenvård](#).

Tvätt

I första hand bör textilier från vård och omsorg tvättas i kontrollerade processer på tvätterier för att säkerställa textiliernas renhet, se [Vårdhandbokens kapitel om tvätthantering](#). Följ det upphandlade tvätteriets riktlinjer. Instruktioner från [Region Skånes tvätterier](#). För specifika smittämnen och bedömning avseende risktvätt se [Infektionsmanual – snabbguide för slutenvård](#).

Tvätthantering av patientens privata kläder

Tvättmaskiner bör undvikas på vårdavdelningar. Vid psykiatrisk vårdenhet och rehabiliteringsklinik kan tvättstuga behövas. Se dokument från Svensk Förening för Vårdhygien – Byggnation och Vårdhygien, [BOV](#) angående utformning och flöde i tvättstuga.

Patienttransport

Inför transport av patient:

- Täck sår och töm urin-, stomi- och dränagepåse
- Kontrollera att patientens säng- och patientkläder är rena. Byt vid behov.
- Desinfektera sängens tagytor
- Låt patienten desinfektera händerna
- Transportören ska tillämpa god handhygien

Städning, rengöring och desinfektion

Syftet med rengöring och desinfektion är att minimera mängden föroreningar och mikroorganismer på inredning och utrustning för att minska risken för smittöverföring. Mekanisk bearbetning av ytorna är viktigt. Fördelning av arbetsuppgifterna mellan vård- och lokalvårdspersonal måste vara känd av berörda parter och kan variera mellan olika verksamheter.

Rengöringsprodukter och desinfektionsmedel

Städmaterial, till exempel torkdukar och mikrofiberdukar/moppar, samt rengörings- och desinfektionsmedel som är upphandlade av Region Skåne ska användas. Torkdukar för rengöring bör ha en viss ytstruktur eller vara av mikrofiberkvalitet för att lättare fånga upp föroreningar samt ha lågt fibersläpp. Rekommenderade desinfektionsmedel är alkoholbaserat ytdesinfektionsmedel med tensider eller annan produkt som genererar både rengörande och desinfekterande effekt.

Punktrensning

Punktrensning utförs direkt vid spill av till exempel dryck, spill torkas upp och ytan rengörs.

Punktdesinfektion

Punktdesinfektion utförs direkt vid förorening/utsöndringar av kroppsvätskor, ytan ska rengöras innan ytdesinfektion sker.

Daglig städning

Lokaler där patienter vårdas och behandlas samt toaletter och duschar ska städas alla dagar de används. Patienttoaletter som används av mer än en patient kan behöva rengöras oftare än en gång per dag. Städfrekvens får bedömas mot genomströmningen av patienter och antal toaletter. Gemensam dusch kan behöva smittstädas efter patient som isolerings- eller enkelrumsvårdas beroende på smittämne. Se [Infektionsmanual – snabbguide för slutenvård](#).

För att underlätta rengöring och desinfektion ska lokalerna inte vara övermöblerade. Patientnära ytor och tagytor till exempel larmknapp, manöverpanel, handtag och strömbrytare samt sängbord och sängplats med tillbehör, ska desinfekteras varje dag.

Slutlig städning

Slutlig städning ska genomföras när patienten:

- Byter vårdplats
- Blir utskriven
- Avslutar isolering/kohort efter misstänkt eller konstaterad smitta även om smittstädning ska utföras.

Riskytor som patientnära ytor och tagytor till exempel larmknapp, manöverpanel, handtag och strömbrytare samt sängbord och sängplats med tillbehör desinfekteras med ytdesinfektionsmedel med rengörande effekt (tensider). Även tag- och kontaktytor på toaletter bör rengöras och desinfekteras vid patientbyte.

Slutlig smittstädning

Slutlig smittstädning ska alltid föregås av en daglig städning. Slutlig smittstädning utförs med desinfektionsmedel enligt [Infektionsmanual – snabbguide för slutenvård](#).

Medicinteknisk produkt

Medicintekniska produkter är CE-märkta och innefattar produkter som används av alla inom hälso- och sjukvård. Med medicinteknisk produkt avses allt från exempelvis sängar, sängbord, hjälpmedel, utrustning för undersökning och diagnostik till förband. Produkterna kan vara avsedda för engångs- eller flergångsbruk. [Medicinteknisk utrustning och hjälpmedel](#) som används till mer än en patient ska rengöras och desinfekteras mellan varje patient för att minska mängden sjukdomsframkallande mikroorganismer till sådan nivå att smittöverföring och risk för infektion minimeras. Värmedesinfektion är att föredra. Säkerställ vid inköp av ny flergångsutrustning att tillverkarens anvisningar är förenliga med rengöring och desinfektionsmedel, upphandlade av Region Skåne, för att korrekt renhetsnivå ska uppnås. Desinfektionsmedel som används till en CE-märkt produkt ska också vara CE-märkt enligt EU:s förordning [2017/745](#). CE-märkning kan också gälla rengöringsmedel för vissa medicintekniska produkter före desinfektion, exempelvis flexibla endoskop. För definitioner och utförligare förklaring av medicinteknisk produkt enligt EU:s förordning 2017/745 (MDR) se Vårdhandbokens kapitel, [Medicintekniska produkter](#).

Medicintekniska produkter bör förvaras i stängt förråd.

Renhetsnivåer

Det är viktigt att en medicinteknisk produkt behåller sin specificerade mikrobiella renhetsnivå ända fram till dess att produkten används. Dessa produkter ska i regel vara förpackade enskilt i produktförpackning, avdelningsförpackning eller samförpackning alternativt förvaras på annat sätt som bibehåller dess specificerade renhetsnivå. Medicintekniska produkter med krav på mikrobiell renhet delas in i följande kategorier:

- sterila
- desinfekterade
- rengjorda flergångsprodukter och icke-sterila engångsprodukter (3)

Aseptiskt arbetssätt

Aseptiskt arbetssätt innebär att arbeta utifrån den renhetsgrad (steril eller ren metod) som proceduren kräver. Produkterna och materialet som används ska bibehålla sin renhetsgrad genom hela proceduren. Det rena behålls rent och det sterila behålls sterilt för att förhindra att material kontamineras.

Steril rutin ska användas då hud eller slemhinna penetreras, för att undvika att mikroorganismer tillförs steril vävnad se Vårdhandbokens kapitel, [Medicintekniska produkter med specificerad mikrobiell renhet](#).

Ren rutin kan användas vid kontakt med hel slemhinna, vid rengöring och behandling av akuta ytliga sårskador samt vid rengöring och behandling av kroniska sår som redan är kontaminerade.

Material och förrådshantering

Förpackningstyper

Bilden nedan beskriver tre-lagers-principen för medicintekniska sterila produkter.

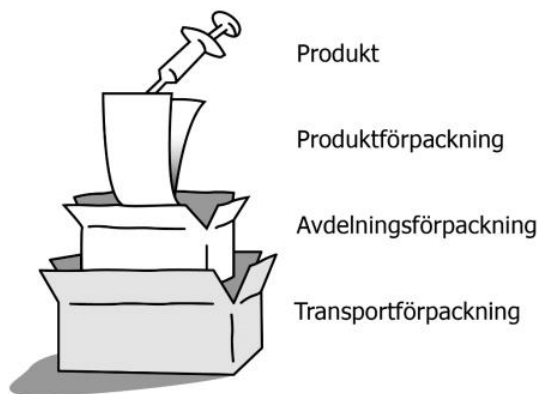

Bild hämtad från [SIS-TR 57:2020](#)

- Produktförpackning förvarad i avdelningsförpackning har i allmänhet en lång hållbarhet. När produkten lämnat avdelningsförpackningen säkerställs inte längre tillverkarens åtgärder för bevarad sterilitet och datummärkningen på produktförpackningen kan därför inte tillämpas. Hållbarheten hos produkten är beroende av hantering och omgivande miljö.

Avemballering

Transportförpackningar ska alltid betraktas som smutsiga på utsidan. De kan innehålla mögelsporer och därmed utgöra en vårdrelaterad risk för patienterna.

- Avemballering av transportförpackningar ska ske utanför vårdenhet, företrädesvis i ett avemballeringsrum med tillgång till handtvätt
- Arbetsdräkten ska skyddas med ett plastförkläde
- Avemballering ska ske på ett sådant sätt att avdelningsförpackningen bibehåller sin renhetsgrad. Handdesinfektion ska utföras före hantering av avdelningsförpackning.
- Arbeta gärna i par så att en person hanterar transportförpackningar och den andra avdelningsförpackningar

Förrådshållning

- Förrådshållning ska ske i rum eller skåp som hålls stängda
- Avdelnings- och produktförpackningar ska förvaras så att de är skyddade från damm, fukt, solljus och stora temperaturväxlingar
- Produkter ska förvaras överskådligt och väl avskilt beroende på produktens renhetsnivå. Sterila produkter ska förvaras avskilt från produkter med annan renhetsnivå
- Flergångsinstrument för till exempel sårvård, gynekologi och öron-näsa-hals ska förvaras skyddade i skåp eller lådor och hanteras med nydesinfekterade händer. Oanvända flergångsinstrument och eventuell förvaringslåda/burk ska desinfekteras en gång i veckan för att behålla renhetsnivån se Vårdhandbokens kapitel, [Ren och steril rutin utanför operationsenheter](#).
- Produkter som är märkt med symbolen (single use) är avsedda för engångsbruk på en patient. Gäller annan märkning anges det i tillverkarens bruksanvisning
- Oanvänt material ska inte läggas tillbaka i förrådet
- Förvaring på golvytor och ovanpå skåp ska undvikas för att minska risken för kontamination av materialet och underlätta städningen
- Tillgång till handdesinfektionsmedel ska finnas och händerna ska desinfekteras före hantering av rent material

Närförråd

Närförråd kan finnas i till exempel vådrum, slussar, hygienutrymmen, vagnar eller skåp och lådor, där en mindre mängd produkter förvaras för att underlätta det dagliga arbetet.

- I närförrådet ska det inte finnas mer material än att man har kontroll på omsättningen av produkterna. Patientnära lager bör hållas på cirka en dags förbrukning
- Produkter ska inte trängas ihop i påsar eller burkar. Det finns risk att förpackningen skadas och därmed äventyras produktens renhetsnivå
- Vagnar, till exempel stickvagnar och akutvagnar bör ha stängd förvaring
- Arbetsytor och tagytor på vagnar kan behöva desinfekteras flera gånger dagligen och alltid efter patientnära användning
- Tillgång till handdesinfektionsmedel ska finnas

Rengöring och desinfektion av förråd

Rutin för regelbunden rengöring och desinfektion av förråd och närförråd ska finnas.

Rekommenderad frekvens är en gång/månad samt vid behov för steriltförråd enligt [SIS-TR57:2020](#). För övriga förråd se [Städning i vårdlokaler \(SIV\)](#) ”Rekommenderad städfrekvens utifrån typ av förråd”.

- Använd alkoholbaserat ytdesinfektionsmedel med rengörande effekt vid rengöring och desinfektion av skåp, hyllor, lådor
- Används logistikservice ska det finnas rutiner för vem som ansvarar för rengöringen av förråden

Desinfektionsrum (sköljrum)

Rummet ska vara planerat på ett sådant sätt att flödet från orent till rent/desinfekterat kan ske utan risk för kontamination. Rent och orent material ska särskiljas på ett tydligt och logiskt sätt. En två-rumslösning med genomgångsmaskiner understödjer detta arbetssätt. Endast material som krävs för arbetet i desinfektionsrummet får förvaras där. Förvaring i skåp rekommenderas. Rummets ytor och utrustning ska rengöras och desinfekteras dagligen.

Diskdesinfektor

Diskdesinfektor ska finnas för rengöring och desinfektion av flergångsutrustning, exempelvis instrument, handfat, skålar och narkosutrustning. Diskdesinfektorn har stängt avlopp och saknar utslagsfunktion. Den sköljer, rengör och desinfekterar godset. Processen avslutas med en torkfas. Godset får renhetsnivån desinfekterat. Processtiden är ca 45–75 minuter beroende på program och typ av diskdesinfektor och har vanligtvis en desinfektionsfas på > 90 grader under 60 sekunder se Vårdhandbokens kapitel, [Desinfektion](#).

Välj rätt insats för godset och säkerställ så att vattnet kommer åt överallt. Ihåliga instrument placeras så de blir genomspolade. Öppna och dela instrument där det är möjligt, se utbildningsmaterial från Svensk Förening för Vårdhygien, [Utbildning för disk- och spoldesinfektorer](#).

Spoldesinfektor

Spoldesinfektor används för rengöring och värmedesinfektion av bäcken, urinflaskor, sugflaskor och hinkar. En spoldesinfektor har öppet avlopp med utslagsfunktion. Processtiden är ca 7–10 minuter beroende på program och typ av spoldesinfektor och har vanligtvis en desinfektionsfas på > 90 grader under 6 sekunder.

Gemensamt för disk- och spoldesinfektorer

- Kontroller ska genomföras enligt anvisning från tillverkaren och noteras i loggbok tillhörande respektive maskin
- Diskmedel ska doseras automatiskt
- Porösa material som textilier, skumplast samt material som kan rosta får inte desinfekteras i dessa utrustningar
- Efter slutförd process öppnas luckan till disk- och spoldesinfektorn, desinfektera därefter händerna och ta ut godset. Godset placeras i första hand direkt till förvaringsplats. Eventuell avlastningsyta ska desinfekteras före godset placeras där. För att bibehålla renhetsnivån på det desinfekterade godset ska inte underlägg och handdukar användas.

För fördjupad kunskap se [Utbildning för disk- och spoldesinfektorer](#) (SFVH).

Flexibla endoskop kräver specialistkunskap avseende hantering, desinfektion och förvaring. Se Vårdhandbokens kapitel, [Endoskop, rengöring och desinfektion av flexibla värmekänsliga endoskop](#) och [Mikrobiologisk provtagning av kanalförsedda flexibla endoskop](#) från Svensk förening för Vårdhygien (SFVH).

Flerdosläkemedel

- [Enligt regional rutin](#) ska flerdosampull/flaska användas restriktivt på grund av risk för överföring av blodburen smitta. Om en flerdosampull använts patientnära får denna inte användas till ytterligare patient utan måste kasseras. Kvarsittande kanyler ska inte förekomma. Använd spruta får inte återfyllas, detta gäller även sprutor till infusionspumpar.
- Olika former av topikala läkemedel som används på hud och slemhinnor. Salvor är ett vårdhygieniskt riskmoment och goda rutiner bör vara framtagna på enheten. För hållbarhet avseende bruten förpackning, se [Svensk läkemedelsstandard](#).

Tvättställshygien

Se [Vårdhygienisk rutin för tvättställ](#)

Legionella

Se [Legionella - riktlinjer för öppen- och slutenvård](#)

Växter och blommor i vårdmiljö

Blomvatten, krukväxtjord och torkade växter rekommenderas inte i vårdverksamhet då de kan innehålla bakterier och svampsporer som kan spridas i vårdmiljön och därmed utgöra en risk för framför allt immunsupprimerade patienter. Växter kan finnas i väntrum och personalrum. De bör i första hand skötas av personal som inte arbetar patientnära. I annat fall krävs skyddsutrustning i form av handskar och förkläde samt att arbetet utförs utan patient närvarande. Blomvatten får inte hällas ut i tvättställ eller vaskar, använd spoldesinfektor eller toalett.

Växt-, moss- och lavaväggar är inte avtorkningsbara och samlar damm. De skapar dessutom fuktiga förhållanden som gynnar tillväxten av bakterier och mögelsvamp. Växtväggar ska inte finnas inomhus (4,5).

Referenser

1. Sveriges Kommuner och Regioner. Vårdrelaterade infektioner. En kunskapssammanställning baserad på markörbaserad journalgranskning 2013-2018. Stockholm: Sveriges Kommuner och Regioner (SKR); 2019 [citerad 2025-12-07]. Hämtad från: <https://extra.skr.se/skr/tjanster/rapporterochskrifter/publikationer/vardrelateradeinfektioner.65792.html>
2. Kunskapsguiden. Personlig skyddsutrustning [Internet]. Stockholm: Socialstyrelsen; 2022. [citerad 2025-12-07] Hämtad från <https://kunskapsguiden.se/omraden-och-teman/aldre/forhindra-smitta-i-aldreomsorgen/basala-hygienrutiner/personlig-skyddsutrustning/>
3. Nationellt system för kunskapsstyrning. Hälso- och sjukvård. Vägledning för desinfektion i vården [Internet]. Stockholm: Sveriges Kommuner och Regioner (SKR); 2024 [citerad 2025-12-07]. Hämtad från: <https://kunskapsstyrningvard.se/download/18.1cdd270719913c1ed712346/1756990063955/Desinfektion-i-varden-vagledning.pdf>

4. Central Enhed for Infektionshygiejne (CEI). Nationale Infektionshygiejniske Retningslinjer (NIR): Generelle forholdsregler i sundhedssektoren [Internet]. København: Statens Serum Institut (SSI); 2017 [citerad 2025-12-07]. Hämtad från: <https://hygiejne.ssi.dk/NIRgenerelle>
5. Centers for Disease Control and Prevention. Environmental services guidelines from the Guidelines for Environmental Infection Control in Health-Care Facilities. Flowers and Plants in Patient-Care Areas [Internet]. USA: Centers for Disease Control and Prevention (CDC); 2003 [citerad 2025-12-07]. Hämtad från: https://www.cdc.gov/infection-control/hcp/environmental-control/environmental-services.html#cdc_generic_section_5-5-flowers-and-plants-in-patient-care-areas